

ИГОР РОСОХОВАТСКИ
КАКВО Е ЧОВЕК?
СТЕНОГРАМА НА УРОЦИ ПО
ФИЛОСОФИЯ В ОСНОВНОТО
УЧИЛИЩЕ ОТ XXII ВЕК

Превод от руски: А. Грозданова, 1981

chitanka.info

ПЪРВИ УРОК

БЕСНИЯТ

Справка: това се случило още в онези дни, когато целият свят бил развълнуван от съобщението, че в съзвездието Голяма Мечка е избухнала нова звезда. При това, както точно показали уредите, тя не била свръхнова. Сравнително ниската интензивност на излъчването ѝ била регистрирана дори и от нечувствителни уреди, включително и от невъоръженото човешко око. В същото време броячите на частици упорито отказвали да посочат стойности, при които на такива разстояния една звезда става видима. Ако се вярва на показанията им, звездата била мираж, наблюдаван едновременно от десет милиарда души и регистриран от осемдесет милиона фотоапарата.

Два дни след като новата звезда била фотографизирана за първи път, тя започнала да пулсира. Радиотелескопите приели от съзвездието Голяма Мечка първия сигнал — трикратно повтаряне на буквата Б.

* * *

— Ще почакам, докато се успокоите — каза Учителя. С тази фраза кой знае защо често започваха уроците поколения негови предшественици.

Момичетата и момчетата обърнаха към него лица, които много си приличаха — на всички бе изписан еднакъв израз на досада и раздражение. Те сякаш казваха: оставете ни на мира, нима не виждате, че сме заети с нещо много важно — обсъждаме загадката на Голямата Мечка. Изглеждаше като че ли никакви думи не могат да прогонят от лицата им този израз и че трябва наистина за известно време да бъдат оставени на мира.

— Хайде заедно да поговорим за това, което ви вълнува — за загадката на трите Б — предложи Учителя.

Децата се оживиха, лицата им станаха различни — сега изразяваха одобрение, нетърпение, лукавство, вироглавство...

— Днес ние се готвехме да започнем нова философска тема — „Какво е човек“? Нали? — попита Учителя.

— Да — отговори Нетърпеливото момиче. — Но нали ни обещахте да говорим за другото.

— Благодаря, че ми напомни, макар че не съм забравил — каза Учителя. — Темата „Какво е човек?“ ние ще започнем със загадката на Голямата Мечка. Ще ви разкажа за човека, когото всички познавали не по име, а по прякор — Бесния. Този прякор той си заслужил още в училище, когато за пръв път се затворил в кабинета по физика, за да не го накарат да си отиде в къщи. Бил си дал дума, че нито ще яде, нито ще спи, докато не изясни природата на гравитационното поле.

— И какво станало после? — запита Нетърпеливото момиче.

— Наложило се да се откаже от думата си, иначе би умрял от глад и безсъние, без да успее да отговори сам на въпросите си. Но за какво трябвало тогава да умира? Не, такава глупост той не можел да си позволи. Нали му оставало да почака още само два месеца до началото на уроците по темата „Гравитация“, за да разбере как другите са отговорили на тези въпроси. И той решил да почака.

— Правилно — каза Вироглавото момче. — Най-напред трябва да постигнеш своето.

Учителя одобрително кимна на вироглавеца (той правеше така често и никога не спореше с това момче) и продължи:

— Всъщност той бил както всички останали, само...

Той присви очи и въпросително погледна класа. И тутакси Нетърпеливото момиче издума:

— Сигурно искате да кажете: само малко по-учен...

— Как не! — възрази Вироглавия. — Не по-умен, а по-упорит.

— По-смел! — извика момчето с обеления нос.

— Е, не — каза Учителя. — Той бил както всички други. Само че не напразно го били нарекли Бесния. Просто повече се увличал от другите. Всички ние все някога се замисляме защо се раждат и умират хората и звездите, какъв е смисълът на живота и смъртта. Но едни се страхуват да търсят отговорите на тези въпроси, защото трябва да си спомнят за смъртта, за страданията и за болките. Други пък разсъждават така: преди мен хиляди умни глупаци са се опитвали да намерят отговора и не са стигнали до никъде. Защо напразно да си усложнявам живота? Трети не искат да започват търсенията, защото за

един живот този въпрос не може да се разреши, а това, какво ще стане после, тях не ги интересува. Има много, които търсят отговора зрънце по зрънце — всеки в своята област. Страхуват се да мислят за смъртта но все пак мислят. Знаят, че през своя живот няма да успеят да получат отговор, но подготвят почвата за другите. А Бесния бил особен търсач. Той знаел за всичките мъчнотии, известни на първите, вторите, третите и четвъртите и все пак искал невъзможното — да узнае отговора. Целия. Напълно. Докато е жив.

Той станал философ-експериментатор и затрупал Академията с предложения-проекти. Отхвърляли ги като ненавременни. А когато все пак един от проектите му бил утвърден, Бесния създал за кратко време своя знаменит ускорител за изследване на пространство-времето. И макар че не му разрешавали да извършва нито един рискован опит, той скришом ги правел. Естествено, предпазвал другите, а увеличавал опасността за себе си.

Но сполуката не може да съпътствува вечно човека. Един от опитите станал за него съдбоносен. Бесния бил изваден от експерименталната камера мъртъв. В джоба му намерили бележка, сложена в специален калъф: „В случай, че умра и ако това е възможно, запазете мозъка ми за създаването на първия киборг.“

Изяснило се, че той много преди това си приготвил изкуствено тяло с кибернетични органи на регулация. Точно в това тяло поставили мозъка, невроните на който за щастие не били още загинали от кислороден глад.

Учителя обхвана с поглед обърнатите към него лица на децата и запита:

— Как мислите, с какво започнал своята дейност киборгът, управляван от мозъка на Бесния?

— Той заложил опит — едновременно казаха Нетърпеливото момиче и младият Вироглавец.

— Да, точно същия опит, от който загинал — потвърди Учителя. — Сега, когато имал ново тяло, той не се страхувал нито от високо налягане, нито от ниска температура. Бесния извършил опита и стотици други, още по-опасни, но не се приближил много до целта — до окончателния Отговор. Дошъл ден и Бесния отлетял на кораб с магнитна защита към звезда от класа на червените джуджета. Той сам измислил някои остроумни уреди за изследване на звездата и взел със

себе си различна апаратура. И все пак допуснал грешка — не взел под внимание взаимодействието на гравитационните сили. Корабът му рухнал върху звездата...

— И той загинал, без да стигне до целта? — изплашено запита Вироглавото момче.

— Пропуснах да ви кажа, че преди полета той направил магнитна снимка на мозъка си. Цялата му памет била закодирана и записана чрез електромагнитни импулси в кристални блокове. Когато Бесния загинал за втори път, според завещанието му от тези блокове бил създаден изкуствен мозък и поставен в изкуствено тяло. От само себе си се разбира, че в този изкуствен мозък била запазена специфичността на мисленето на Бесния, която била основата на неговата личност. Така Бесния повторно прекрачил през своята смърт, като станал синтезиран човек, сихом.

Той направил ново пътешествие до червеното джудже, като имал пред вид грешката от миналия полет, а после полетял по-далеч, да търси антивещество. За всички свои научни постижения и открития съобщавал на Академията. Изпращаните от него радиодоклади стигали до Земята понякога след няколко месеца, а понякога и след година. Той съобщавал, че променя своето тяло в съответствие с външните условия. Ако се съдело по формулите, той бил изградил организма си под формата на преплетени енергетични полета, които били способни да пазят и преработват информацията...

— И намерил ли Отговора? — запита Нетърпеливото момиче.

— Не. Все още не — отвърна Учителя. — Но по пътя към него той постигнал безсмъртие и огромно могъщество. Нима това самото не значи вече много?

— И все пак излиза, че засега Отговор няма — намръщи се Вироглавото момче. — И защо ни разказвахте за Бесния?

— А ни обещахте уж да поговорите с нас за загадката на Голямата Мечка — напомни Нетърпеливото момиче.

— Ами че аз точно за нея ви разказвах — каза Учителя. — Всъщност загадката започна да се изяснява от момента, когато радиотелескопите приеха трите Б. Това бяха сигналите на Бесния, три пъти повторената първа буква на неговия прякор. Може би той е запалил нова звезда или сам е приел формата на звезда при търсенето на Отговора. Скоро ще научим това от съобщенията му...

ВТОРИ УРОК

ЗАВЕЩАНИЕТО

Справка: епидемията „Перпетуум мобиле“ обхванала целия свят. Боледували големи учени и доморасли изобретатели, гении и луди, високообразовани хора и упорити невежи, съобразителни работяги и трудолюбиви тъпаци. Всеки от тях се опитвал да построи вечен двигател. За опитите си те заплащали с разорение и отчаяние, с безумие и самоубийство, но в оределите редици на изобретателите на вечния двигател се вливали нови бойци. Изглеждало, че атаката срещу тази глуха стена, издигната от природата, няма да има край.

Тогава се появил Великия Скептик.

* * *

По-големият брат на Скептика, талантлив майстор, бил завладян от идеята за вечния двигател. Захвърлил той работата си във фабриката и оставил всичко настрана, освен едно — построяването на перпетуум мобиле. Майстора се разорил, жена му го напуснала, като взела със себе си децата.

В края на краищата Майстора построил апарат, в който за сметка на разликата в налягането на газа в два съда ремъчни предавки без умора въртели едно колело. Майстора повикал брат си и като показал тържествено творението си, го запитал:

— Виждаш ли!

Бръчките по лицето му изчезнали, очите му светели от щастие. Младият брат избягвал да го гледа в лицето. Той още тогава предвидил какво ще последва. А как да спаси брат си от това ужасно разочарование, не знаел. Мислите му ту препускали, ту застивали в предчувствие на бедата. А устните му прошепнали:

— Виждам. И що за апарат е това?

— Вечен двигател! — извикал Майстора. — Помниш ли, ти твърдеше, че е невъзможно да бъде построен!

— Твърдя — тихо казал Скептика.

— Как, и сега ли, когато е пред очите ти? — учудил се Майстора.

— Това е двигател, но не вечен. Триенето изяжда част от енергията и тя трябва да се допълва.

Лицето на Майстора се покрило с петна. Той стиснал юмруци и казал:

— Вие, скептиците, все критикувате, в нищо не вярвате и нищо не сте създали! Каква е ползата от вас?

По-малкият брат приел предизвикателството спокойно. Той отвърнал:

— Но затова пък скептиците скъсяват пътя към откритията и запазват времето на търсещите хора. Скептиците намират грешките и спасяват от съдбоносни крачки. Не се сърди, избухливостта е лош съветник в този случай. Не те осъждам, макар че от вироглавството ти пострадаха и други. За съжаление хората са склонни да вярват в онова, в което им се иска да вярват. Те боледуват и вярват, че ще се избавят от болестите, те са смъртни и вярват в безсмъртието. Вярата е убежище на слабите. От това убежище няма втори изход. В него те или остават завинаги, или тръгват срещу себе си, срещу желанията си...

— Стига си ме поучавал! — извикал Майстора. — Кой си ти, че да ме поучаваш! Ти дори не успя да станеш майстор, а си все още един жалък калфа!

— Аз съм твой брат и ти желая доброто. А ти вървиш по безразсъден път.

— Това е моя път. И ако някой посмее да се изпречи насреща ми, ще постъпя с него ето така! — Майстора грабнал един железен прът и го вързал на възел. И като го размахал, наредил:

— А сега — вълн от къщата ми!

На Скептика не оставало нищо друго, освен бързо да излезе.

А Майстора, като построил вечния двигател, го занесъл в градската управа пред съда на учените мъже...

На втория ден го намерили мъртав в леглото му. Бил се отровил. Оставил бележка: „Прости ми, братко. Ти излезе прав.“

Погребали го на гробището за бедняци, под груба каменна плоча. Майстора нямал дори шепа жалки грошове, с които да заплатят на каменоделеца за епитафия над гроба му, и тези грошове трябвало да даде брат му.

Скоро след това Скептика заминал за Париж и постъпил в университета. Върнал се в родния си град като известен математик.

Предлагали му да стане ректор на университета, но той отказал. Скептика купил къщата, която някога принадлежала на брат му, и се затворил в нея. До късна нощ стоял той над изчисленията. Така минало много време...

Едва след двадесет години Скептика публикувал труда си „Защо е невъзможно да бъде създаден вечен двигател“. Той доказал, че част от енергията при работата на всякакви механизми и всякакви „вечни“ двигатели — колесни, поплавочно-верижни, капиллярнофитилни, сифонни и живачни, магнитни и кълбовидни — неизбежно приминава в топлина, губи се и трябва да се попълва. Той доказал това не с думи, а с цифри, срещу които думите най-често са безсилни.

Трудът на Скептика спасил не само години напразна работа на много майстори — той спасил живота им. Скептика не казал никому, че това е паметник за брата му, загинал в неравния бой със законите на природата.

Състарил се Скептика, но не се изменил. И прякорът му си останал. Просто той станал Стария и Прославен Скептик. От всички краища на света до него пристигали писма и идвали учени, за да проверят своите хипотези — дали няма да рухнат от един само замах на неговата остра и безпощадна мисъл. Пари и слава течели към него като река — това, което не можал да получи за себе си Майстора, който създал вечния двигател, Скептика постигнал, като доказал, че такъв двигател е невъзможен.

Паметникът на брат му, който лежал върху масивната основа на точните изчисления, с годините ставал все по-тежък и по-тежък. Той смазвал безразсъдните изблици на метежа против майката природа, искрите на който тлеят вечно в умовете на дръзките ѝ и неблагодарни деца. Вятърът на свободомислието се разбивал във великолепната ажурена решетка на оградата, създадена от доказателства и подигравки.

Старият Скептик умрял в зенита на славата си. Не, не го погребали под същия паметник, където бил погребан брат му. Той успял да изгради за себе си нов, неръкотворен паметник. Направил го със завещанието си...

Учителя прекъсна разказа си, очаквайки, дали някой от учениците ще си спомни думите от знаменитото завещание. Той за

секунда бе забравил, че те още не бяха изучавали този материал по физика.

— В завещанието му имало само три думи — каза Учителя. — Ето кои...

Щракна ключа на телевизионния екран, взе писалката и със светлинното перо написа: „Проверете изчисленията ми“.

— Запомнете тези думи — продължи Учителя. — Благодарение на тях хората успяха да снемат забраната на природата върху вечния двигател.

ТРЕТИ УРОК

НАРЕКЛИ ПЛАНЕТАТА БЛАГОДАТНА

Вместо справка:

— Не знам кой от космонавтите я нарекъл така — започнал своя нов разказ Учителя. — Дали ѝ това име веднага щом я видели — с прозрачните ѝ езера, пълни с риба, с невероятно доверчивите ѝ животни, с дърветата и храстите ѝ, клонките на които били приведени под тежестта на вкусни плодове. Въздухът на нея бил ароматен и живителен и хората съвсем не чувствували умората...

* * *

Следите от цивилизацията космонавтите забелязали още когато приближавали планетата. Около нея обикаляли рояци изкуствени спътници.

— Да предадем нашите сигнали — предложил Командира.

Космолингвистът подал на Радиста таблиците с кода и от антените на кораба полетели сигнали.

Отговор не последвал.

Корабът правел обиколка след обиколка около планетата, като ту се приближавал, ту се отдалечавал от нея. Радистите приемали откъси от радио- и телевизионни предавания. Езикът на жителите на Благодатна се оказал неочаквано близък до латинския. Космолингвистите съставили програма и я предали в ефира.

Резултатът бил същия.

В това време на телевизионните екрани на кораба се виждали градове, приличащи на земните, и ясна, подобна на волейболна, мрежа от пътища. Жителите на Благодатна продължавали да работят и се веселят, но не желали да забележат братята си по разум.

Космонавтите избрали пустинна местност, далеч от населените места, и приземили кораба.

Петима души седнали във всъдехода и тръгнали към най-близкия град.

Той приличал много на земните градове. Само сградите били поеднообразни — няколко типа и без никаква украса. Всички улици били идеално прави и се събирали в кръгъл площад, в средата на който се издигало квадратно здание. В него влизали благодатяни, почти неотличими от хората на Земята.

Всъдеходът спрял до тротоара. Първи излязъл Философа, след него Кибернетика и Командира.

— Какво има в тази сграда? — запитал Командира един от благодатяните на местния език, който космонавтите научили още в звездолета.

— Това е известно на всички — отговорил благодатянинът и без да спира отминал.

Следващият опит за връзка направил Философа. Като поздравил благодатянина, той сякаш случайно му преградил пътя към сградата.

— Добър ден.

В отговор благодатянинът се поклонил:

— Добър ден, радвам се да ви видя здрав и необременен с нищо излишно.

— Извинете — бързо казал Философа, като видял, че и този иска да по заобиколи и да продължи пътя си, — ще си позволя да ви задържа за минутка.

— Моля, — приветливо се усмихнал благодатянинът. — Обаче помнете, че от минутите се натрупват часове, а от часовете — денонощия и че всяка минута трябва да бъде отдадена за благо на цялата планета.

Философа го уверил:

— Нашият разговор непременно ще послужи за благо на планетата. Ние долетяхме от друга звездна система и искаме да

обменим с вас знания и да сложим началото на нашето приятелство.

— Най-главното нещо са заповедите, другото е излишно — тържествено промълвил благодатянинът, все така приветливо усмихнат.

— А новата информация? — запитал Кибернетика.

— Паметта не е безкрайна. Тя не бива да се претоварва. Важно е да се получи само това, което е нужно, за да ти бъде добре. Това е първата заповед.

— А коя е втората? — намръщил вежди, се заинтересувал Кибернетика.

— Началниците, както и родителите, не се избират — без да се запъва рапортувал благодатянинът. — Третата: заповедите ме се обсъждат, а се изпълняват.

И тръгнал нататък.

Философа гледал подире му замислен и мърморел:

— Та аз можех да се сетя и по-рано!

Хукнал той напред, изпреварил благодатянина, а после рязко се обърнал и тръгнал насреща му. Поздравил го, сякаш го виждал за първи път.

— Добър ден.

— Добър ден, радвам се да ви видя здрав и необременен с нищо излишно.

— Извинете, нищо ли не сте чули за кацането на гости от друга планета?

— Не, не съм чувал — сякаш нищо не е станало, отговорил благодатянинът. От лицето му не слизала заучената усмивка.

Командира попитал Философа:

— Ти разбра ли нещо?

— Ще разберем повече, когато идем ей в онази сграда...

Заедно с непрекъснатия поток от благодатяни земляните влезли в огромен хол. Той бил идеален правоъгълник, както и самата сграда. По всички стени висели много портрети на един и същ човек с квадратно лице на булдог и със застинала на него усмивка. Навсякъде под портретите било написано: „Великия Импулсатор“. Под надписите висели картони с цитати. Всички те говорили за Великия Импулс, донесъл щастие и доволство.

Командира внимателно се вгледал в портрета, сякаш си спомнял някого.

— Обърнете внимание на този цитат. — Философа, повдигнат на пръсти, докоснал една от таблиците:

„По-важно е да достигнеш, отколкото да достигаш. Спри, пътничко, и се огледай: не си ли стигнал твърде далеч? Не е ли останало назад онова, което ти търсиш напред?“

— И още един — посочил Философа и прочел: „Побеждава не онзи, който бяга бързо, а този, който твърдо стои на краката си.“

От хола земляните минали в просторна зала, стените на която блещукали. Насреща им, радушно разперил ръце и със заучена усмивка на уста, се задал благодатянин, който се оказал екскурзовод. И той, както предишните срещнати, съвсем не се учудил, когато научил, че пред него стоят хора от друга планета.

— Бихме искали да научим подробности за Великия Импулс — помолил Командира.

— Моля, — казал екскурзоводът и натиснал един педал до стената.

Стената светнала във всички цветове на дъгата. После на нея се появил площад, пълен с народ. Пред многохилядната тълпа от трибуна говорел нисичък благодатянин с властолюбиво лице. Земляните забелязали нещо познато в това лице — спомнили си портретите във хола. Без съмнение това бил Великия Импулсатор.

— Великият ден настъпи — крещял Импулсатора. — Ние стигнахме най-висшата точка на процъфтяването. Ние натрупахме множество блага. Единственото, което не ни достига, е знанието. Но, както твърдят мъдреците, то никога, никога няма да ни стигне. И тук обаче намерихме изход. Нашите учени отдавна вече разшифроваха наследствения код и се научиха да изменят наследственото вещество. А пък аз намерих практическо приложение на това откритие. Успях да убедя всички, освен няколко скептици, и ние стигнахме до единодушно решение. От днес нататък никой няма да трупа знанията зърно по зърно. Той ще ги получава така, както инстинктите — по наследство, заедно с наследственото вещество. Синът ще получи цялото наследство от бащата — не само очите, носа, чертите на характера, но и неговата памет и неговото място в обществото. Синът няма да има нужда да търси своята професия — пътят му ще бъде предопределен.

А нашата цивилизация ще получи Великия Импулс и с умножена скорост ще се втурне напред.

От тълпата излязъл благодатянин и като се обърнал към събралите се, заявил:

— Не приемайте Великия Импулс, ако не искате да загинете. Разумът е могъщ, но той е и крехък. Вместилището на паметта не е безгранично. След няколко поколения то ще се запълни догоре у всеки от нашите потомци и ще престане да приема нови решения. То ще бъде препълнено от остарели знания. Развитието на цивилизацията ще се забави и ще спре. А това означава смърт!

— Чувате ли? — тържествено го прекъснал Импулсатора. — Той ви заплашва със смъртта. Как ще отговорите на тази заплаха?

Някъде зад гърба му се промушила дълга цев. Бляснала светлина и метежникът паднал.

Философа казал на Командира:

— Тук няма повече разумни същества. Ние долетяхме на планета, населена с биоавтомати.

— Велик Импулс — тъжно казал Командира и тръгнал към изхода на залата...

На улицата земляните срещнали благодатянина, с когото Философа разговарял вече два пъти. Сега той му казал:

— Довиждане, момче.

— Добър ден! — стреснал се благодатянинът. — Радвам се да ви видя здрав и необременен с нищо излишно.

Кибернетика спрял като закован. Командира го докоснал с ръка:

— Да вървим.

— Добър ден, добър ден, радвам се да ви видя здрав — замърморил Кибернетика.

... Учителя вдигна очи към притихналите деца, спря погледа си на Нетърпеливото момиче и каза:

— Ще ви прочета няколко бележки от дневника на командира на кораба...: „Звездолетът излиза на елиптична орбита. Според плана ние трябва да посетим още две планети, но аз взех друго решение. Всъщност, продиктува ми го необходимостта: екипажът трябва да се оправи от психическата травма. А това ние можем да направим само на едно място във вселената.

Всички мои приятели работят бързо, почти не разговарят помежду си. Всички се съгласиха на удвоени претоварвания, само по-скоро да изведем кораба.

Виждам лицата им — толкова различни дори сега, когато всички са белязани от самотата и отчуждението. Радиста е прехапал устна, Кибернетика се е навел ниско над компютъра, в очите на Водача на всъдехода има толкова призив и отчаяние, а погледът на Философа е опустошен и вцепенен. За мен тези хора са по-близки от най-близките ми роднини; ако те сега изчезнат, моят живот ще загуби всякакъв смисъл сред чуждите. Какво мога да направя за тях?

Погледът ми неволно се обръща към обзорния екран, като че ли там, сред звездите, може да различи Слънцето. Но то ще се покаже едва след месец...

Решавам да излъжа. Включвам кинолентата, предназначена за контакта с разумни същества. Наблюдавам през контролното прозорче, докато не се появяват кадрите, на които е показана Слънчевата система. Спирам кадъра и викам:

— Гледайте!

Те гледат към екрана, там където на периферна орбита блести зеленикава звездичка. А аз гледам тях. Каквото искате си мислете за мен, но аз не съжалявам за постъпката си. Лицата им се проясняват.“

Учителя млъкна и с очакване загледа децата.

— Излиза, че те не са спасили жителите на Благодатна! Не са възродили цивилизацията? — с ужас запита Нетърпеливото момиче.

— Но защо не са съобщили на космическите спасителни станции? — запита Разсъдливото момче. — Нали дори след взрива на свръхновата в съзвездието Касиопея не са загинали всички Съдружества на разумните. Вие сам сте ни казвали...

Учителя гледаше негодуващите лица на децата. Да, те добре бяха запомнили всичко, на което ги беше учил. И тогава каза:

— Аз казах истината: разумът наистина може да преодолее всяка опасност... — Направи пауза, за да им даде време да се подготвят и по-добре да запомнят онова, което щеше да им каже, и завърши: — Ако той знае своевременно за нея, ако успее да я открие...

ЧЕТВЪРТИ УРОК

КАКВО Е ЧОВЕК?

(из отговорите на Голямата изчислителна машина на Академията на науките)

Човекът е същество. В граматиката той прилага към себе си въпроса „кой?“, а не „какво?“, затова въпросът ми е зададен неправилно. Следва да се каже не „Какво е човек?“, а „Кой е човек?“.

Човекът като личност се състои от парадокси. Колкото и да има, все му е малко. Това е и лошо, и хубаво. Лошо, защото заради това качество той извършва необмислени постъпки. Хубаво, защото не спира на постигнатото. Точно това спасява човека от големия брой капани, защото спирането неизбежно означава израждане и смърт.

Човекът често пъти не може да определи към какво се стреми, какво търси непрестанно, какво възпитава в себе си и в своите деца. Това той нарича с различни думи, но в крайна сметка той се стреми към единственото, което на мен, като машина, не е съдено да разбере: той се стреми към човечност.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
5/1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.